

Nordre Follo kommune

Deres ref

Vår ref

Dato

24/5189-

19. desember 2024

Beslutning om å innvilge søknaden fra Nordre Follo kommune om å gjennomføre forsøk som del av forsøksordningen

Innledning

Saken gjelder søknad om å gjennomføre forsøk som del av forsøksordningen som administreres av Kommunal- og distriktsdepartementet (heretter kalt KDD). Se generell informasjon om forsøksordningen på <https://www.regjeringen.no/no/tema/statlig-forvaltning/forvaltningsutvikling/tillitsreform/forsokskommune/id2967899/>.

Kunnskapsdepartementet (heretter kalt KD) har besluttet å delvis innvilge søknaden, noe som innebærer at Nordre Follo kommune kan delta i forsøksordningen med forsøk om bruk av alternativ opplæringsarena på ungdomstrinnet. Nærmere om begrunnelsen for beslutningen og betingelsene for gjennomføringen av forsøket framgår under.

Rettslig grunnlag

Opplæringsloven § 29-3 lyder som følger: «*Etter søknad frå kommunen eller fylkeskommunen, eller etter eige initiativ, kan departementet gjere tidsavgrensa unntak frå lover eller reglar gitt med heimel i lover dersom det er nødvendig for å gjennomføre pedagogiske eller organisatoriske forsøk. Forsøka skal vere etisk forsvarlege, godt fagleg underbygde, og ikkje svekkje elevane sine grunnleggjande rettar etter lover. Forsøka skal evaluerast og rapporterast.*»

I opplæringen skal elevene deles i klasser eller grupper som skal ivareta behovet elevene har for sosial tilhørighet, jf. opplæringsloven § 14-2 første ledd første punktum. I deler av opplæringen kan elevene deles i andre grupper, jf. § 14-2 første ledd andre punktum.

Det framgår av fag- og timefordelingen i Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20) at skoleeier kan omdisponere inntil 25 prosent av timene som er fastsatt i det enkelte fag for enkeltelever. Det er videre presisert at «[o]mdisponeringen skal kunne føre til bedre måloppnåelse i fagene samlet sett for eleven. Den enkelte elev eller forelder må samtykke til omdisponeringen. Omdisponeringen av timer forutsetter at eleven får opplæring i alle kompetansemålene i læreplanene for fag». Se Udirs rundskriv *Udir-1-2024* punkt 1.3 for nærmere beskrivelse av muligheten til omdisponering.

Om søknaden

Nordre Follo kommune har i den endelige søknaden 13.12.24 bedt om å få gjennomføre forsøk med å bruke barnehage, kommunal eiendomsdrift og næringslivet som alternativ opplæringsarena for elever på mellom- og ungdomstrinnet. Når det gjelder hensikt og mål med forsøket skriver kommunen:

«Hensikten med forsøket er å prøve ut arbeidslivet som en del av skolens opplæringsarena, som en del av tilpasset opplæring, uten involvering av PPT. Gjennom tilbudet ønsker man å skape en mer motiverende skolehverdag og gi elever mulighet til å lære på en mer praktisk og arbeidsrettet måte enn de gjør i den ordinære skolen. Målet er å få elever med et bekymringsfullt skolefravær til å øke sin deltakelse i en skolehverdag, og på sikt få til full deltakelse.»

Som bakgrunn for søknaden har kommunen lagt ved fraværstall som viser en økning i fraværet fra skoleåret 2022-2023 og 2023-2024, og peker i den anledning på at det bekymringsfulle skolefraværet i kommunen øker, i likhet med i resten av landet. Videre peker kommunen på at fraværet oppfattes som mer alvorlig og komplekst enn tidligere, og kan henge sammen med både individuelle forhold, skolemiljø og samfunnstrender.

Kommunen beskriver at den jobber systematisk for å begrense skolefravær, ved blant annet å sikre god kvalitet i undervisningen, jobbe for et trygt og godt skolemiljø, samt ved å jobbe med pedagogisk tilrettelegging for å sikre struktur og forutsigbarhet. På tross av dette øker skolefraværet, og kommunen ønsker å få på plass noen alternative opplæringsarenaer for å ha flere virkemidler tilgjengelig.

Når det gjelder gjennomføring av forsøket skriver kommunen:

«Kommunen ser for seg å benytte barnehage, kommunal eiendomsdrift og næringslivet for å gi elever på mellom- og ungdomstrinnet en alternativ opplæringsarena i inntil 25% av undervisningstiden. Der vil de få en mer praktisk og variert opplæring.

En lærer vil følge opp elevene, følge opp hvilke kompetansemål en elev jobber med i de ulike situasjonene, og vurdere opplæringen i tråd med kompetansekravene. Forsøket vil bli evaluert av eksterne i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Kommunen vil involvere aktuelle aktører i å utforme tilbudet:

- virksomheter som barnehage, eiendomsdrift, samt aktuelle eksterne samarbeidspartnere i næringslivet
- skoleledere og lærere

- *tillitsvalgte*
- *elever og foreldre som har egen erfaring med bekymringsfullt skolefravær*

Varighet for forsøket: 3 år.»

Kommunen har også lagt ved en foreløpig fremdriftsplan som viser forberedelser våren 2025, oppstart høsten 2025, og en utvidelse av forsøket høsten 2026. Kommunen påpeker at de søker alene, men at de vil ta kontakt med Lindesnes kommune som har et lignende forsøk, for å dele problemstillinger og erfaringer.

Kommunen gir uttrykk for at de ønsker å bruke arbeidslivet som arena for å gi bedre tilpasset opplæring for at alle elevene skal få utnyttet og utviklet sine evner, og at det da er nødvendig med fritak fra reglene om gruppetilhørighet.

Om forankring skriver kommunen at «*Hovedtillitsvalgt i Utdanningsforbundet, hovedverneombud, skoleledere, administrasjon, ungdomsrådet og politikere er informert og positiv til prosessen.*»

Kommunen mener forsøket vil være positivt for elevene i kraft av at de vil få en økt mulighet for tilpasninger som skal bidra til mestring, motivasjon og bedre psykisk helse. Kommunen peker på at en negativ konsekvens av forsøket for elevene er at de vil kunne få mindre tilhørighet til klassen sin. Kommunen mener videre at forsøket vil gi skolen et større handlingsrom for å tilpasse opplæringen, og at forsøket også er positivt for kommunale virksomheter og næringsliv som blant annet vil få økte rekrutteringsmuligheter og mulighet til å utveksle kompetanse fra skolesektoren.

KDs vurdering og beslutning

KD innvilger søknaden om forsøk med å utvide skolens handlingsrom til å bruke alternative opplæringsarenaer slik det er beskrevet i søknaden, men kun for ungdomstrinnet, ikke for mellomtrinnet. Beslutningen er derfor en *delvis* innvilgelse av søknaden.

Reglene om krav til gruppetilhørighet begrenser i dag mulighetene for å benytte alternative opplæringsarenaer for enkeltelever innenfor den ordinære opplæringen (dvs. uten at det er fattet vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring). KD vurderer at forsøket er interessant for å få mer kunnskap om hvorvidt bruk av alternative opplæringsarenaer kan bedre elevenes motivasjon, muliggjøre mer praktisk opplæring, hindre fravær, og sikre at flere kan inkluderes i den ordinære opplæringen og bli bedre forberedt til videregående opplæring.

Kommunen synes å ha en god plan for gjennomføring av forsøket, og forsøket synes å være godt forankret hos relevante aktører. Det er positivt at kommunen ser for seg å utveksle erfaringer med Lindesnes kommune, som tidligere i høst fikk innvilget sin søknad om delta i forsøksordningen. Det vil også være interessant å kunne sammenligne virkningen av de ulike alternative opplæringsarenaene som henholdsvis Nordre Follo kommune og Lindesnes kommune tar i bruk.

Kommunen har i søknaden skrevet at den ønsker å gjennomføre forsøket på mellom- og ungdomstrinnet. KD har kommet til at søknaden kun innvilges for gjennomføring på ungdomstrinnet. Dette synes mest forenelig med de alternative opplæringsarenaene kommunen har skissert at de ønsker å bruke. Departementet påpeker videre at det særlig tidlig i opplæringsløpet er viktig å sikre elevene gruppetilhørighet, og at det er ønskelig å gjennomføre forsøket for elever på 8. til 10. trinn før det eventuelt gjennomføres forsøk på lavere trinn. KD har også sett hen til at Lindesnes fikk innvilget lignende forsøk for gjennomføring på ungdomstrinnet, og at det er ønskelig å ha omtrent samme rammer for disse to forsøkene. KD ser imidlertid ikke bort ifra at det senere kan være aktuelt å utvide forsøket til lavere trinn, dersom forsøket viser seg å ha en positiv effekt på elever på ungdomstrinnet.

Forsøket kan dermed gjennomføres for elever fra 8. til 10. trinn i kommunen. Forsøket kan gjennomføres for de fire skoleårene 2025-2026, 2026-2027, 2027-2028 og 2028-2029. Det gis unntak fra reglene i opplæringsloven § 14-2 første ledd om organisering i klasser eller grupper. Det er en forutsetning at unntaket brukes i sammenheng med muligheten skoleeier har til å omdisponere inntil 25 prosent av timene som er fastsatt i det enkelte faget for enkeltelever, jf. fag- og timefordelingen i læreplanverket. I den øvrige opplæringen skal kravene til gruppetilhørighet være oppfylt.

Det gis ikke fritak fra andre regler i lov og forskrift enn de som er omtalt særlig over. KD presiserer at det blant annet betyr at det ikke gis fritak fra kompetansemål i læreplanene eller krav om minstetimetall i fag. Det gis heller ikke fritak fra reglene om personalet i skolen i lovens kapittel 17. Dette betyr blant annet at kun de som er ansatt i lærerstilling kan ha faglig ansvar for opplæringen, og at de som hjelper til i opplæringen skal ha nødvendig veiledning, jf. opplæringsloven § 17-6.

Beslutningen er fattet med hjemmel i opplæringsloven § 29-3. Beslutningen regnes ikke som et enkeltvedtak. Beslutningen er fattet i samråd med KDD, da forsøket inngår som del av forsøksordningen som KDD administrerer.

Dersom kommunen underveis i forsøksperioden ser at det ikke er forsvarlig eller hensiktsmessig å videreføre forsøket, skal KD informeres. Dersom kommunen underveis finner at det er nødvendig eller hensiktsmessig med endringer i forsøkets innhold, omfang eller organisering som går ut over rammene for det innvilgede forsøket, må det sendes søknad om en justering av forsøket til KD.

Evaluering

Det er besluttet at både forsøksordningen og de enkelte forsøkene som inngår i forsøksordningen skal evalueres. Evalueringen skal lysnes ut gjennom en offentlig anbudskonkurranse. Dette er regulert av lov om offentlige anskaffelser. Det er KDD som finansierer og som skal ha hovedansvaret for evalueringssoppdraget, men KDD og KD vil samarbeide om utlysningen av ett samlet evalueringssoppdrag for de forsøkene som skal gjennomføres på KDs område. Vi vil lage en kortfattet beskrivelse av hver kommunes forsøk

til bruk i utlysningsteksten. Denne beskrivelsen ønsker vi å avstemme med kommunen før oppdraget lyses ut.

KDD og KD forutsetter at kommunene som deltar i forsøksordningen samarbeider med det eller de miljøene som får i oppdrag å evaluere forsøket og forsøksordningen, og at kommunen legger til rette for at evaluator kan undersøke elementer i og virkninger av forsøket på en god måte. Vi vil komme tilbake med mer informasjon om evalueringen når leverandør er valgt.

Med hilsen

Lilly Sofie Ottesen (e.f.)
avdelingsdirektør

Andreas Rakli
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Kommunal- og distriktsdepartementet